

משקין בית השלחין פרק ראשון מועד קטן ג.

עין משפט גזר מצוה

א מ"י פ"א מהלכות
שטתה הלכה ב ג:
בז ג ג ד מ"י שם הלכה
ד ה:
ז ה מ"י שם הלכה ז:
ח ו ז מ"י שם הל' ט:
יב ח מ"י שם הלכה ג:
כ ט י מ"י שם הל' ז:
כא כ מ"י שם הל' ד:

אף ב"ש שבשדה ושכברם. וכל הני עבודות ללעיל נוהגות זין
בשדה וזין בכרם ואפילו שיש מהן שאין עמה נוהגין כן י"ל
בזמקומן היו עושין כן ורגילין לעשותן בשדה ובכרם: **אין** דנין
אותו בבל"ב ופרט ובל"ב. הכי הוה שמיע ליה לר' אילעא דכיון להפרט

תולדות. כגון משקה זרעים שלא היה זמסן לא אסר רחמנא:
ומירה בכלל זריעה. שדרכו של זומר לזמנוי פירי חווע. בצירה
בזענים כצירה בתצוה וקצירה אב מלאכה היא צפ' כלל גדול
(שבת דף עג.). בצירה בכלל קצירה דשניהם חותכין: **וימור**. מחמך

תורה אור השלם

1. ובשנה השביעית שבת
בשבתון יקרה לארץ שבת
לך שדך לא תורע
וברמך לא תמור: את
ספיק קצורך לא תקצור
ואת ענבי ניוך לא
תבצר שנת שבתון יקרה
2. והשביעית תשמטנה
ותשטנה ואלכו אביני
עמך ויתרם תאכל חית
הארץ: פן תעשה לברמך
שמות כג יא
ליתרך.

רבינו הגנאל (המשך)

חד לאברויי אילני כלומ',
להפרות יקרה לארץ שבת
שאי' במס' ע"ז ואסור,
חד לסתומי פילי, לסתום
איתמר ושרי. איתמר
החורש בשביעית ו' יוחנן
ור' אלעזר, חד אמר
לוקה, בבר לה כ"י אלעזר
דא' מקום ששאה מוצא
לכל בעשה, בבר כן ובשנה
השביעית שבת וגו' שבת
לה, הרי כלל כל מלאכות
השביעית, ועוד פרט בלא
תעשה, שנאמר שדך לא
תורע וברמך לא תמור,
אמר ר' אילעא, כי האי
הונא אין דנין אותו בכלל
ופרט, ונאמר אין בכלל
אלא מה שבפרט. וזריעה
והמירה קצירה ובצירה אינו
מידי אחרינא לא. אלא
הריני דן בכלל ופרט וכלל
שנאמר ואת ענבי ניוך
לא תבצר שנת שבתון
ידיה לארץ, ומרבה כל
מלאכה, ואפילו החורש
בשביעית לוקה, וחד אמר,
החורש בשביעית אינו
דכולהו אית להו דרבי אילעא מאן
דלמך לוקה שפיר ומאן דלמך אינו
לוקה מכדי זמירה בכלל זריעה ובצירה
אמאי קסבר רחמנא זמירה ובצירה
שמה קסבר ללאו יתירא אתי אי נמי
קסבר כסם משדה לא הוה יליף הלכך
הזכך למיכתב זין בשדה זין בכרם:

תולדות לא אסר רחמנא דכתיב ו בשנה
השביעית שבת שבתון יהיה לארץ שדך לא
תורע וגו' מכדי זמירה בכלל זריעה ובצירה
בכלל קצירה למאי הלכתא כתביניהו רחמנא
למייחייב ולא והתניא שדך לא תורע וברמך
לא תמור אין לי אלא זירוע וזימור מנין
לניכוש ולעידור ולכיסוח ת"ל שדך לא תורע
לא כל מלאכה שבשדך ולא כל מלאכה
שבכרמך מנין שאין מקרסמין ואין מזרדין
ואין מפסגין באילן ת"ל שדך לא תורע לא
לא כל מלאכה שבשדך ולא כל מלאכה
שבכרמך מנין שאין מובלין ואין מפרקין
ואין מאבקין ואין מעשנין באילן ת"ל שדך
לא תורע לא כל מלאכה שבשדך לא
וכל מלאכה שבכרמך לא יכול לא יקשקש
תחת הזיתים ולא יעדר תחת הגפנים ולא ימלא
נקעים מים ולא יעשה עוגיות לגפנים ת"ל
שדך לא תורע זריעה בכלל היתה ולמה
יצתה להקיש אליה לומר לך מה זריעה
מיוחדת עבודה שבשדה ושכברם אף כל
שהיא עבודה שבשדה ושכברם מדרבנן
וקרא אסמכתא בעלמא וקשקוש בשביעית
מי שרי והא כתיב והשביעית תשמטנה
ונטשתה תשמטנה מלקשקש ונטשתה
מלסקל אמר רב עוקבא בר חמא תרי
קשקושי הוו חד אברויי אילני וחד סתומי שרי
פילי אברויי אילן אסור סתומי פילי שרי
איתמר החורש בשביעית ר' יוחנן ור' אלעזר
חד אמר לוקה וחד אמר אינו לוקה לימא
בדר' אבין אמר רבי אילעא קמיפלגי דאמר
רבי אבין אמר ר' אילעא כל מקום שנאמר
כלל בעשה ופרט בלא תעשה אין דנין אותו
בכלל ופרט וכלל מאן דאמר לוקה לית ליה
דרבי אבין אמר רבי אילעא ומאן דאמר אינו
לוקה אית ליה דר' אבין לא דכולי עלמא לית
ליה דרבי אבין אמר ר' אילעא מאן דאמר לוקה
לוקה שפיר ומאן דאמר אינו לוקה אמר לך
מכדי זמירה בכלל זריעה ובצירה בכלל
קצירה למאי הלכתא כתביניהו רחמנא למימר
אתולדה אחרינא לא מייחייב ולא והתניא שדך לא
תורע וברמך לא תמור וברמך לא תורע לא
לא לא כל מלאכה שבשדך ולא כל מלאכה שבכרמך
ומנין שאין מקרסמין
ואין מזרדין ואין מפסגין באילן ת"ל שדך לא
תורע לא כל מלאכה שבשדך ולא כל מלאכה שבכרמך
באילן ת"ל שדך לא תורע לא כל מלאכה שבשדך
לא כל מלאכה שבכרמך לא מנין שאין מפרקין ואין
מעשנין
ואין מאבקין ואין מעשנין באילן ת"ל שדך לא
תורע לא כל מלאכה שבשדך לא כל מלאכה שבכרמך
לא יכול לא יקשקש תחת הזיתים ולא יעדר תחת
הגפנים ולא ימלא נקעים
מים ולא יעשה עוגיות לגפנים תלמוד לומר
שדך לא תורע זריעה בכלל
היתה ולמה יצתה להקיש אליה לומר לך מה
זריעה מיוחדת עבודה שבשדה
ושכברם אף כל שהיא עבודה שבשדה ושכברם
מדרבנן וקרא אסמכתא בעלמא

ענפים יבשין של גפן: **עידור**.
ארכא: תחת הגפנים לרפוי
הרעים מן העצים. ולא היינו
ניכוש דמחקר העיקרים מן
הקרקע לזה אין עוקיין אלא
חותכין למעלה: תלמוד לומר שדך
לא תורע. מדלא כתיב לא תורע
שדך לא תמור כרמך אלא שדך לא
תורע כרמך לא תמור (א) משמע שדך
לא תורע לא: **מקרסמין**. היינו
זימור אלא שקרסום שייך בצלילות:
מזרדין. מחמך ענפים יבשים ולחיס
לפי שיש לאלין ענפים יותר מדאי:
מפסגין. סומכים האילן שהוא רענן
יותר מדאי: **מוזלין**. מניחים וזל
בעיקרי האילן: **מפרקין**. אכניס של
עיקרי האילן: **מאבקין**. שרשיו
נראין ומכסין אותו בצנץ: **מעשנין**.
עושין עשן תחת האילן כדי שישכרו
התולעים שעליו: **יקשקש**. היינו
עידור אלא שעידור בגפנים וקשקוש
בזיתים: **עוגיות**. חופר גומא תחת
הגפן ליתן בו מים: **זריעה בכלל**
זריעה. ובשנה השביעית שבת שבתון
וגו' (א): **אף כל עבודה שהיא בשדה**
ובכרם. כגון כל הני (ב) פרטי ילא
קשקוש ועידור ומים נקעים ועוגיות
שאין בשניהם כו': **לא יקשקש סתם**
זיתים ולא יעדר כו'. ואם תקשי הו'
הוא אלא עידור לעיל קא תריץ לקמן
עוגיות הו' בחמדי והו' בעמיקי
והו' הדין לעידור: (ג) כל הני
מזרדין. אבל מדלוריתא לא הו'
אלא זמירה ועזירה כדלמרינן לעיל
הני אין מידי אחרינא לא: **מלסקל**
להוציא אכניס מן הכרם: (ד) **סתומי**
פילי. שמתם נקעים של אילן: **שרי**.
ליתם ציה משום פקידא: **אברויי**
אילני אסור. דהו' משום רוחא. והאי
דשרי קשקוש היינו סתומי פילי והאי
דאסור היינו אברויי אילני: **כל**
מקום שנאמר כלל בעשה ופרט בלא
תעשה. כגון הכא דכתיב (ויקרא כה)
ובשנה השביעית שבת שבתון יהיה
לארץ כלל היינו עשה שדך לא תורע
וכרמך לא תמור פרט היינו לא
תעשה: אין דנין אותו בכלל ופרט
וכלל. ואף עין גב דכתיב כלל
במירה כגון הכא דכתיב במירה
(א) שבת שבתון כלומר אין לו דין
דשאר כלל ופרט וכלל שבתון
כולן בעשה או כלל דלמך כלל
ופרט וכלל אי אתה דן אלא כעין
הפרט דמרבי כל מידי דדמי לפרט
אלא דיינין ליה בכלל ופרט הואיל
דנשתנה משאר כלל ופרט וכלל
אמרינן אין בכלל אלא מה שבפרט
הני אין מידי אחרינא לא: **דכולי**
עלמא ליה להו דרבינו כו' מאן דלמך לוקה שפיר.
כדלמך דרשינן בכלל ופרט וכלל: **אחרינא לא**. להכי חורש אינו לוקה:

(א) פ' מקיין האבן
מעליה. ערוך. (ב) (וכוה)
מז' (ג) שם ע"ז כו'.
(ד) (סנהדרין ק"ג).
(ה) (ויקרא כה) (ו) (דף ד' ט'
(ז) מ"ל שם ט' רש"א.

הגהות הב"ח

(א) ש"ש ד"ה ק"ף כל כו'
כל הני פרטי דפרט ילא
קשקוש כו' (ב) ד"ה לא
יקשקש וכו' וה"ה לעידור
הס"ד ואמ"כ מה"ד
מדרבנן כל הני מדרבנן
אכל מדלוריתא: כו'
(ג) ד"ה סתומי פילי כו' ניב
ע"י פרש"י פ"ד דטו"ס דף
מד ע"ב: (ד) תוס' ד"ה אין
כו'. והכי אתא גיטרא

גליון הש"ס

גמ' מנין לעידור ולקשקוש
ולניכוש כ"ל לענין:

מוסף רש"י

מלסקל. להשליך אכניס
למין (וכוה מד.). אברויי
אילני. כמו (ויקרא כה)
ונכלל במירוס,
לקוח העפר שלם השרשים
והאיוו שיהא דן ומיחא
הואילן מנפתי. כן
לשמה לנשח אחרינא
להביא את האילן
ולהשכימו (וכוה שם).
סתומי פילי. שמתם
מגולים ולין לכסותם שלם
ייבש האילן, ואוקמי עליה
הוא אלא עומת ארבע ענפי
להשכימו אלא לקיטין שרי.
פילי. נקעים (שם).

רבינו הגנאל

תולדות לא אסר. שפעין
לה, מרביב שדך לא
תורע וברמך לא תמור.
מכדי (זריעה) (ומירה)
בכלל (ומירה) (זריעה)
היא, דכיון שזמור ועוק
צומח, ובצירה בכלל
קצירה, למאי הלכתא כו'
רחמנא, ללמדך דהני
תולדות מייחייב בשביעית,
אתולדות האחריות לא
מייחייב, איני, והתניא
שדך לא תורע וברמך
לא וגו', אין לי שחיב
בשביעית אלא ורע
וזמור בלבד, מנין לומר
ולעודר ולמכסה, ת"ל
שדך לא, פי' הוה
ליה למכתב לא, תורע,
ואנא ידענא דאין זריעה
אלא בשדה. שדך דרוב
רחמנא למה לי, לכתוב
כל מלאכות שבשדה.
מנין שאין מובלין ואין
מפרקין ואין מאבקין
ואין מעשנין, ת"ל כרמך
לא תורע, לא לרבות כל מלאכות
שבכרם שאסורות. קמי
מיהא דמכשף האור
בשביעית ופרקין הו'
איסורא מדרבנן הוה, וקרא
אסמכתא כו'. יכול לא
יקשקש תחת הזיתים, ולא
יעדר תחת הגפנים, ולא
ימלא נקעים מים, ולא
יעשה עוגיות לגפנים כו'

(א) נראה דחמי דכתיב רבינו וכו' אינו והא כתיב והשביעית תשמטנה וכו' מלקשקש ומנטשתה מ"י תרי קשקושי הוו
ד"ה אין דנין אותו בכלל ופרט וכלל: (ב) תרי קשקושי הוו

לומר, וזריעה ומירה בכלל שבת שבתון יהיה לארץ הו', ולמה יצאת להקיש אליה, לומר
לך מה זריעה מיוחדת עבודת שדות וכרמים, אף כל עבודת שדות וכרמים, למעוטי יקשקוש ועידור וביקוע ועישות
דעבודת אילנות הן ולא עבודת שדות (זריעים) (וכרמים). והלכך שרי קשקוש בשביעית. פ"י (ב) תרי קשקושי הוו